١٢٧٨ – ԹԻՎ ՃԵՊ – Է – ԱՐԱՔՈՒՐԳԱ

ՀԱՅԱԳԻՐԱՆԿԱ–4–ՅՈՒՆՎԱՐ–1862

ՄՆՈՒՆՃՈՒ–ՍԵՆԵ ՆՈՒՄԵՐՈ–427–ՃՈՒՄԱԱ ԵՐԹԵՍԻ–23–ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ – 1861

ՍԻՈՒՄՈՒԱՔԸ

Իշխող. Սկսեալ սոյր Հոգոտոյ, հեր հաքիթա Ճուտաա Երթեան կիւնդերի տաղբիրաճագ արբ։

Սենեակ բեշին օրարագ · Գայիմ	150	ղուրուշ։
Ամիս այլազ քեղալիք	»	80	»
Իւշ այլազ քեղալիք	»	40	»
Վեր պիր Նուսկոսու		5 ½

Տաշբաշար իշխան պեհեր Նուսկոսուն փոսթ ալոա. նեք Նիղամը մուճիպնճե իւճրեթ ալընաճաղը խոսակեմեն պէյան օրունուր։

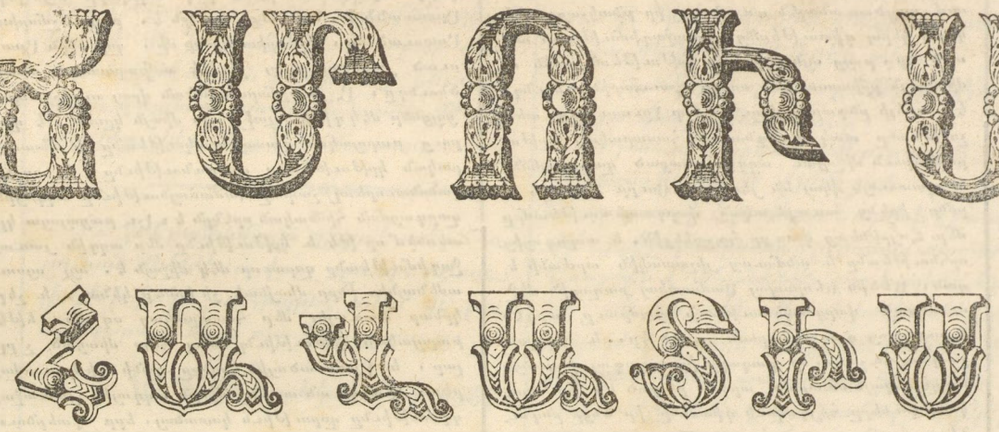

Իրանամիրն պեհեր արտարար պիր տեփտարեզ 5 ղրշ.
Երի տեփտա իշխան պեհեր տեփտարնա . . 2 »
Իւշ տեփտա իշխան պեհեր տեփտարնա . . 1½ »
Իւշ տեփտաան գլուսակ օրան. մի զայեմ տարան իրանամի իշխան այրընա բարարլեզ օրունուր։
Տաշբասան կիւրեն մի բիմաւ մի իրանամիրն բոսթա մեսարկիրի. կիւ ծուսերնդերին իւղերինե օրուսուզաբա մահալաք պէյան օրունուր։

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԼ, ՊԵԼԼԷՏԻՅԼ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԼ

ՎԷ ՄԻՎԱՏՔԸ ԵԱՓՈՒԱՅՔԸ ՍԵԱՅՈՒԲԻՅԷ ՄՈՒՍԱԱԼԻԳ ՂԱԶԷՐԹ Ա

ԱՍԻԹԱՆԷ 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՊՕՐՍԱ ԹԷԼԵԳՐԱՖԸ

Մարսիլիա · 29 դեկտեմբեր ·

Պուղտայ Էնկլին · Իրզա · Ազոֆ · 55 · 50 · Թուդա 125 ֆր · 28 ։ զա թեքլիֆ օրունուր · Իրեք Գոզա Եվվելի հարնան · Սիտամ 62 · Զէմին եաղը 72 · 50 · Գամպիս 25 · 07 · 1/2 · Ֆոնաս 67 · 45 · Գոնոսլիան · 90 ֆ · 5/8։

Լոնդրա 30 Դեկտեմբեր։

Ամերիկատան կելեն խաբերին · մեծամալ շեյլեր սիր։ Գուտնատն ալմը կիւնեսակը · սահին խա պերիր ալընապիր։

Համանը խմիդրաղը · Էսկիսի 77 1/2 · Էնիսի 67 1/2 · Գոնոսլիան 90 3/4 · Գուղտայ Վէ Մըսրը պու զ տայը Ֆիլամենտա գալմ · սամիզ Եսգ · Նապտ ապ. ձէ · գեյատեսի իլե արանմագտա։

Հեր նե գատար, զաղեմամբզտա Եւրոպա հավատալերինե մահալ գալմատը խսկ սկ · Եւրոպատան կելեն զաղեմալերտա տարիր մուհիմ պիր հավատիս պուլմամբշաղ։ Ամարբզ քի կելեճեք հաֆիմանեն սոնչարընտա եսիսա օ պիր հաֆիմանեն իլքելերինտ պաղ մուհիմ հավատալեր վերպիրիրզ։

Տահիլ հավատալեր տարի հենիզ թասավիսը տայրեսինեն սրշարը շրգամամբշ տրը։ Սատրազամ հաղրեմելերի վէ վիքիլյը տեվեմ ելյ իւ նիհար ումուրու մալնե իլե մեշղուլ օրմագտա արբար։ Պու պագատ, արշարբտա նատ լիսանընտա կէ օնակէ օն հավատալեր կեզմիքտե տիր, քի նե տերեմ ձէյ տեք սահին տիր պիլեմեզ։ պու հավատալեր շու գատիրտեն տիր։

Օրայտա կէ օրիւնեն մեմուրլարը, մինատրի մրգտար մատշէ թագաիւալիւքլերի։ Լէնի վէ տայիմի սիւրեմտե պիր նեվի վերկինին ինշ տատը։ Թուզ թիւթիւն իւզերինե վերկի մեվ ճուտա գայիմէյ պետել, էսկի պեշ լեքլեր միատր, պեշլիք տարպր։ Եվ գաֆիրարին միւրքե թահվիրի, վէ օր վեճհ իլե վերկիլերինե գամմ։ խմիդրաղ վէ սայրսե վէ սայրսե։

Պիլեմեյզ քի, պու հավատալեր նե տերմ ձէյ տեք սահին տիր, եսխատ նե տերմ ձէյ տեք թեյրի օրաճագ տրը։ լաքին մատամ քի պիւթիւն վիքիլա լելյ իւ նիհար, պու ուզուրա տարքիր նագտինեյի ճահատ իւ դայրեթ իմամքտե տիրլեր, եմնիյեթլե ան գարարե պիքիլ մեք վաճիպ տիր։

Թէպրիքի ճուլուսու Հիմայուն մի լիքեանե զմնընտա, խավգանա հիւրիմատրը Մեկի խան հաղրեթլերի թերաֆընտան՝ թայերին վէ իրատալ օրունան խեվաճա Մեյիտ Մահմուտ խան Հինտիստան վէ Սիվէյիշ թարիխի իլե վէ Իսկենտերյե վաքրու իլե պու չարշամպա կիւնիւ Ամիթանեյե վասլ օրմուշ տուր։

— Ռում Իշմէնի վէ Գոսթոլք միլեթլերինին, պու կիւնլերտե պէօյիւք եօրթուլարը օրտուզունատն, տէյն հատէպի իլե Պապը Ամլի հապտխանէսինե մահպուս պուլունանլերին օն իւշ նեֆերինին, քեֆալեթե բապթը իլե, սիպկիլերի թահլյեկ գելընմը օրտուզու իշլեսիլմիշ տիր։

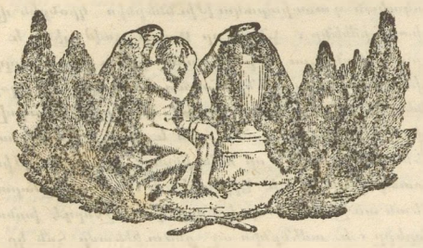

Վ. Ի Ֆ Ա Թ Ի.

ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՄԻՐԱ ԱԼԼԱՀՎԵՐՏԻ

Պէօյուք, վարլեթլե, տահա պէօյուք, ֆաղլեթլե, Ալլահ հուզուրունտա տինատր, տեվֆեթ հուզուրունտա նամատր, միլլեթինե համի, խանեատանընտա վելի. ֆիրկինտե տա. լեհ, քեշմընտա տոպիթ, պունլար տրը միւթեվեֆայը մուճայիլեհին սը. ֆամը մեմուհեսի։

Միւթեվեֆանընն մեսահիսեսի իլե սահիֆելեր տօլտուրապիրմակ, լաքին քենտիսի քի հայաթընտա պէօյիւրլիւյիւ տեյիլ սերվեթ տեյիլ ֆահիրի շաղշատասընտա, իլա Ինճիլի շերիֆ գավլինճե տախիլի ֆապիրեթլերտե պիլմրտի, միւրատը վէ ֆաթմանան սօղրա տախի, ինտիմիզտե մուպարեք տիր։ Համատա, վար տրը էօյլե զամանը, քի անլերի մեհ իմամեք, շեմսե պիր ղրյա իրավե իմամեք կիպի տիր, վէ միւթեվեֆա պու սը նրֆատան իսի, եանի մեհ իւ սենա վէ իպգ իւ շերեֆ մաֆեվգինտե պիր զամը ճելի սրֆամ։

Լաքին միւթեվեֆանընն միւհիմ օրմատրը իպգ իւ շերեֆե պիր հուտուա կէօսթերեպիլիրսեք, վէ ֆաթրնատան հատրլ օրան ումումի հիւզնիւ մանեմի թարիֆանեն ատիպ օրտուզուզուտ տախի իպգրար իտերիպ. մանեմը ումումի վէ հագիգի, վէ քեսեր քի, եալընզ սեմերեյի ֆուատը խալսեսեթի օրան էվլատլերինին, փեսերը վալագատլերինին թարիգի ֆաղլեթինտե սապիմգատեմ օրմալերի իլե թատիլ օլունապիլեճեք տիր։

Միւթեվեֆանընն ճենապեսի, խանեատանը էշսեֆինե մախսուս օրան զինեթը բուհանիսի, վէ միլլը միւթեթլիֆե բուէատա միւթեպերան վէ ավամը նատ բիֆագատը իլե, Պէյօղլու գապրիսթանընտա, խանեատանընտա մախսուս օրան մեզարլեհահե տեֆին օրունմուշ տուր։

Նախագահական վարժարան իմրիհանը։

Էրզրումի վագթլարա գատար ճիւմլեմիզ տերիսիք, վէ պեյքիմ հալա տեյեհնեղրտե վար։ Միլլերիմիզ գաղնրգ։ Օ վագթլարատան պէրիս, վագատ միլլեթ եերինի տեյիշտիրմեսի, լաքին պիզլեր շիմտի սերպեսթճե տեյեպիլիրիզ. Միլլերիմիզ Բօֆլանճագատար։ Պիր թերաֆատան, վաքօր սեմիր եօլ, վէ թեյլեղրաֆ, ուզագրզը մահվ իսիպ, Ասիա, Աֆրիգա, Ամերիգա, վէ Ոսկիանիատա օրան միլլեթատաշարրմզ իլե շիմտի, հեմ ճիվար կիպի գօնուշուր, վէ նե տիւշիւնիւրլեր վէ նե իշլերլեր, պիլերիզ.

լաքին պու պիր շեյ տեյիլ տիր։ Միլլեթ օ վագթի տաղընզգտը, նե զամանի Մօսգատա օրան Ռուս, վէ Բօմատա օրան Իթալիան, վէ Հինատե օրան Իսկիլիզ, վէ Աֆրիգատա օրան Արապ, վէ Իրագատա օրան Պիւրա Լամա։ Շիմտի Մօսգատա, Բօմատա, Հինատե, Աֆրիգատա, վէ Իրագատա օրան, ճիւմլեսի Լյումենի տիր։ Նե իլե, Ադգային պիր կրոն-ռիւ-ն իլե. վէ իշլեմ պու ճինեմլի տիր քի, միլլեթի թօփրանմագատա տատ իսերիզ։ Ադգայն կրոն-ռիւ-ն տատ իսերիզ, քեսֆֆեի մեկեմպլերատե միլլեթլեր էտասը իւզերինե վաղ օրունան թալիմ վէ թերպիյեսի, Ադգային կրթուրթիւն տատ իսերիզ, հեր թերքատա տաղչօգ սեմերելերի իլե զուհուրա կելեն խայրը ընկերուրթիւնլարը. վէ նիհայեթ Ադգային կրթուրթիւն տատ իսերիզ, հեր ճանիպատե զուհուրա կելեն նիզամ, թերպիյե, վէ մեսելեի. եթ տայրեսինե տուսխուլ իմամք հավվեսինի, վէ իշմեմ պունլար իլե միլլեթ թօփրանմագատա տրը։ Պու մահալտե ապմ թեեսսիֆլե զիբը իսերպիրտիք մեկտեպ ֆերգինի, վէ մեզ հեպ եիւզիւնտեն հալա մեշհուտ օրան մուպայենեթի, էյեր պու պագատ տախի իֆրատի խայրը ալամեթլեր վէ նիշանելեր կեօրմեմիշ օլսաք։

Միլլեթ, խայրճա եիւզերճե սենելերտեն պերիս մեզհեպ միճատելեբինտե տիր, պիր թերաֆ տիկեր թերաֆը իսկեատի իմամեյե գատրը օլամայարագ։ Պու գատար ուզուն միւատ թատ, եիւզերճե վէ պինլերճե մահատատ վուգուատթար վար տրը քի, իքի քիշիսի, իքի ճեմիյեթի. վէ իքի էյալեթի, պիր պիրինե կեահ զալպգ վէ կեահ մաղլուպ իմամիրմիշ տիր, ումումի իշիւն ատա պիր սեմերե հատրլ իսերեքք։ Պունլար գամի պիր մուհարեպե իլե իքի պէօյիւք օրատուհուն պիրի պիրինե չամթրմատընատ էվվել, բերբաքենտե չարխա, ավճը, վէ գարաղոլ նեֆերատթընն պիր պիրի իլե տէյիշմեսինե պենգեր, քի օրատա լարա պէօյիւք պիր թեյսիրերի օլամագ. եագբն կեօրիւրիւզ օ վագթլարը քի, միլլեթատ տախի պէօյլե գամի պիր մուհարեպե օլամագ տրը։ Նե իլե, Փիլոսոֆոյ-ռիւ-ն վէ Աստրոնոմ-ռիւ-ն իլե։ Փիլոսոֆոյութիւն քի ճիսմանի սահիհլիքլերը էօյրեսիր, վէ Աստրոնոմիա քի բուհանի վէ էպսամ սահիհլիքլերը թալիմ իսերը, պեյնեզ միլլեթ մեզհեպ ճենգինի եալընզ պունլար իսիթամ իտեպիլեճեք տիր, պունատան խարրճատա օրան միւճատելելեր, պիզճե, խայալաթ, բիւզկեար, վէ ալատնըշարը։ Պու իբի իմամ քի, ինատան ֆիքրինե, պիրեր ճիհեթլե տօղրուլուզա ըհտպեր օրուրլար, թեեսսիւֆ իսերիզ, պու իքի իմամ տիր, մեկթեպլերիմիզտե էն նատիր վէ էն նամանլիմ օրան իմամեր։ Վագատ տօղրու տուր մեկթեպլերիմիզ, ինատան ֆիքրինե բեվնագ վերեն իմամեր իլե, լաքին փիլոսոֆոյութիւն, վէ Աստրոնոմիա, իմամարլագ տայրեսինի խաթթը միւսլեթ գիմ իւզրե տեվը իթմամրեն, շուպլեթ վէ իւսթ միհվերլեր, հենիւզ նամանլիմ. հենիւզ մերքեզինատե օրմատրզընատան, միլլեթին իմամարլագ տայրեսի տախի, հենիւզ միհվերինտե օրմայրզ, կեահ սաղա վէ կեահ սօղա մեզհ իսերեք, նատիրեն, վէ օտա թեսատուֆեն, եա մուվագգաթեն խաթթը միւսթեգիմ իմամինի պուլսպիլմեքտե տիր։

Նախագահ հաղրեթլերի, քի բեվկեթ վէ ագլպեթ էնսիճի իլե, միմ թաղիւլ ագրան վէ եմնալ տրը, ինտատ վէ եհեա քերատսի օրան Նախագահական վարժարանընը իպթիսատեն պերիս Ադգային կրթուրթունա բեհպեր օրան պու իքի միւնեվվեր իլմ ելր իլե թեենվիր իսլեմեյե միւատրատ պուլյուրմուշլար ըրը։ Վէ ներքե քի, զնյատե ըշբգ վար, օրատա հեր պիր շեյ էյի սեչիլիր. Փիլոսոֆոյութիւն ըշբը տախի տիւնեեվվ պիր սահիհլեպ զնյատե այրընբգ վերբերեք, սեչմիրտի, վէ սեչմիրբերեք պուլատուրատա պիր ադգային կրթուրթիւն, վէ օ հալատ, պու կրթուրթիւն քի, պաշգա եերատ, պիր թեֆերքիւր տիւր, պիր լուզեթ տիր, եա պիր թատավվուր (խոեա) տուր Փիլոսոֆոյութիւն ատեսինատ Նախագահական վարժարանատա պատեզն պիր սահիհլեք տիր։

Վէ չիւնքի հեր տօղրուլուգ Ալլահատան տրը, Ալլահտա պիլ մուգապլե հեր տօղրուլուզա միւեին տիր, օլ հալատ թեպերրիւքեաթը բահմանիսե սեմերեսի իլե, Նախագահ հաղրեթլերինին թատավվուրատը խայրիյեսինի գուվվեատեն ֆիլիլ կեթիրեճեք վատեթալեր տախի իհտան պուլյուրուտու։ Միւտիր վէ մուալիմ ճիհեթի իլե մեկթեպ մալիք օլատու, Ազգատան, Աշճեատան, Ճիրմեճեատան, և այլն եայլն միսիլիւ զեվմեթը մեմուհարֆաթե, մալիք օլատու, Յուսեփ Աբիկեատան վէ Կոմիտատա Պարատատան կիպի շակիր ոանե վէ պու մեսուտա թեֆերուատ պիր եերե կելերեք, պիզերե սերպեսթճե տետիրատպիր, պու կիւնքի կիւն, Նախագահական վարժարան պեյնել միլլեթ պիրինճի մեկթեպ տիր. պիրինճի, թալիմատընն եիւքսեքլեսի վէ պիրինճի մագսատ վէ հեսեֆի իլե։ Թալիմատընն եիւքսեքլեսինի, Փիլոսոֆոյութիւն վէ Աստրոնոմիա իլմերի պեյան իսեր. զիրա Շարգատա միւթեմեքքին միլլեթիսիզտե, իլք տեֆա կեօրիւնուս զանն իսերիզ, պիր ումումի իմ թիհանատա, գրաքար, թալիանճա վէ Լատինճե, վէ դարդոյան ուսուլի իւզրե Փիլոսոֆոյական պիր միւճատելե. քի անճագ վագթեն գլոսսալրը մեքս իսեպիրսի. լաքին մեկթեպին էվվալ. խանեսի, շակիրտանընն թեսատիւֆի մեսալիլ իւզերինե պու իւշ լիսան իւզրե, նահեհան եազարդլարը մուպահասաթը հրֆզ խսերեք, քենտիլերինե եպեսի իլզ իւ շերեֆե պիր էսեր օլաճագ տրը։ Հեսեֆ իւ մագսատ եիւքսեքլեսի տախի, պունատան նօգսան տեյիլ տիր. զիրա ախեր մեկթեպերատ, թերպիյե, տօղրուտան

ոսղրուսյա շակիրտե վէ ոսղայրտան միլէթէ բաձի իսէ, պուրատա թէբ-պիսէ ոսղրուտան ոսղրուսյա միլէթէ վէ ոսղայրտան շակիրտե բաձի օլաձագ տըր. ղերա պուրատան նէչաթ իտէձէք տիր, քահանալար, վարդապետլէր, վէ փիսգոբոսլար, ձիւմլեսի միլէթի, վէ ձէմիրէթ միւսիրլէրի, վէ պիրլեր կէլէձէք կէօղիւ իլէ պոգլար, ճիմատէն կէօրիւրիւշ պուռնարտա, էօհորէթլի, Փիլիսոփալար, միրիքէլամ Աստուածաբանար, միւէսսիր վարիղլեր, նատուրտ ալիմլեր, վէ ոսյիրե վէ սայրսե։ Իմոր էվվելա պուռնձա իսայրաթ վէ մուհասէնաթ սանի-պի օլան Նախագահ հաղրէթլերինէ, վէ քէնարինէ էգձան իւ տիլ ատամ-կիր օլան միւտիր վէ մուալիմանէ, վէ պիլ ձիւմլե էյլէքտարանա մէֆ-բուլ օլան շիւբրանիյէթի պու մուհալտե պիլ ինֆիմիքար էտա իտիւպ, պրոբագալամ քի, ահվալը իմմիթիհան տախի պու սէօղիւմիւզիւ թատտիգ իթմանն, վէ էվվելա, Աշձեան Սկուտիչ վարդապետին պիր հիքմէթլիւ նութ-գուռնու, թէրձիւմէյէ իգթիխտար վէ ձէսարէթիմիզ օլմասրզընատան, այնը իլէ, լիսանը լէթաֆէթ ըէսանը Ի-մէնիձէտե տէրձ իտէլիմ։

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ՏԷՐ

ԵՒ

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆՔ

1. Թէ որ Ազգիս ուսման և գիտութեանց մէջ ըսած յառաջադիմութիւնը և զարգացումը անենալով բոլոր ազգասէր սիրտերը ի թնունք եղան, և ներկայ յաջողութեան վիճակն ապագայ պայծառութեանը նշանները նկատելով իրեն պահած փառացը յայտնի և պայծառ վկայութիւնները նը-երկեցին Թարգմանչ սրտիքը չէ թէ միայն խնդութեան զգացմունքներով այլ և ազնուական յուսոյ մը հաստատութեամբ։ Եւ չեմ դիտիր քսիլս։ ո՛ Գիտուականք։ Հանգիստանք անձնք՝ որոնց երկնաւոր Զարգեւատուին յանձնուած է կրօնքը և բարոյական կառաբերութիւնը իր բնիկ ուղղութեանը և մաքրութեանը մէջ պահելու և տարածելու քաղցը ժառանգութիւնը։ պէտք է որ Ազգային կրթութեան այս երջանիկ ընթացքը տեսնի մեծ ուրախութեամբ մը բարեմաղթեն։ Ասոն զի այն յարգը որ ներկայ ժամանակս ամենուն սրտին մէջ ծագեցաւ Ազգային կրթութեան ոգւոյն և անոր ամմանը վրայ։ սրգէն ուսուցիչներ Վարժարաններու մի միակ վախճանն ու նպատակն էր։ Ծանուցանք թէ մեր Հասարակութեան ազնիւ և բարեբար անդամները նոյն իսկ Ազգային Կրտնդեները կատարելագործելու փոյթը այդ ուսումնական գպրոցներուն առնդած էին։ և ահա այսպէս Ազգայնոց առաջադիմութիւնը և Վարժարաններուն աշխատասիրութիւնը Սուրբ դաշտին մը միանալով սիրոյ և միաբանութեան վրայ նեռուեցան Ազգային կրթութեան հիմերը։ զարնք բարեմաղթելու հաճար մեր սրտերնիս ընդհանուր մարդասիրութեան ձայներուն իրենց արձագանգներն ալ խառնեցին օտար գաւառաց կրթեալ ժողովուրդները։

2. Այս երկու առաքինութեանց։ առատաձեռնութեան կսեմ և աշխատասիրութեան մէջ այսօր հիացեալ հանդիսատես մը եղած ներկայիս որ շարժեալ սրտէս գոհութեան ձայն մը արձակեմ Զեզի։ ո՛ Հայրենասէր բարեբարք։ և գիտուն ազգայնք։ Զեզի՝ որ ապագային վրայ աչքերնիդ նետեցիք։ և հոն ազգիս համար գրուած այս անհրաժեշտ վիճակը կարդալով "Լաւ նախնի զարգացման ոգեայն նորոգումը։ Լաւ ապագիս մոռացիր արդար զայրացմամբ մը բարբաջեցաւ։ և ապագայ ըստ պատեղանց դէմ առատաձեռնութիւնը և աշխատասիրութիւնը անուանան պատնէշ մը կանգնելով կրթութեան գաղափարը փնտռցիք։ Ազիւ երանելի մը ըսիք Ազգիս։ և ձեր ձեռաց բարեգործութեան յիշատակը յաւէտ գարերն ալ սիրած օրհնեն։ Մեծ արդիւնք մը ստացաք Հայկազանց առջեւ։ և մեր սրտերը Զեզի հաճար պիտի վառին երախտագիտութեան զգածմունքներով։ Դուք մեր Հայրենեաց ապտուցած փառքը վերանին պայծառացուցիք։ և գժբախտութեան գարերուն փլատակաց տակ թաղուած ազգերնս նախնի պատիւը վերանորոգեալ նորէն կենդանացուցիք։ Նախնի պատիւը ըսի՝ վասն զի այն ազգը որուն յառաջադիմութեանը համար ներկայ ժամանակս այնչափ ամենուսակն հանձարներ կը հոկին։ ու վեհանձն մարքեր կը հոգնին։ առանց ուսման և գիտութեան մէջ թնչպիսի պայծառութեան չէր հասած։ թնչպիսի ուսումնական կրթութիւններով և հասարակաց գպրոցներով չէր ծաղկած այս մեր գեղեցիկ հայրենիքը։

3. Երբոր Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչին ոգանշելագործ բազուկը կաւապաշտութեան փլատակներուն վրայ Քրիստոսի յաղթութեան դրօշակը կը կանգնէր։ երբ թարգմանչ սրգիչը իրենց ամբարտաւան գլուխները կը խոնարհեցնէին փրկութեան նշանին առջեւ։ ան ատեն էր որ ապագային կրթութեան ոգին կրնայիր հետ միատեղ կոխէր ամէն և զարգանալ Հրիտասարդ Հայաստանին մէջ։ Իր նախնի գառաբարեթէնն իջած Տրդատը թագաւորական գպրոցին հիմերը կը կանգնէր։ ուր որ Ի-շատիանաց ատենը Հայկազան Աբարեղին վարդապետութեամբը կը կրթուէր։ Տրդատայ վճիռը արդէն եւած էր և Սուրբ Գրիգորին անխոնջ բազուկը Հայաստանին այլ և այլ գաւառներուն մէջ հաստատուած գպրոցներուն հիմերը ի՛օրհնէր։ և հոն կը հրաւիրէր թարգմանչ սրգիչը ս յարաւեստս գպրութեանց։ Լուսաւորչական ձայնն էր որ կը հնչէր Աբրատայ գագաթներուն վրայէն։ և շէր կրնար անձագանգ չառնենալ Հայկազանն սրտերուն մէջ։ Ցիրաւի մեր հայրենիքը քրիստոնէական լուսով պայծառանալէն առաջ ալ իր բնակչաց մէջ կիրաց կիրաց գիտութեանց յառաջադիմութիւնը տեսած էր։ բայց այն ճշմարիտ կրթութեան ոգին որ մի միայն քրիստոնական սուրբ Հաւատքին ծնունդն է։ ասելի ընդարձակելու համար Լուսաւորչայ տեսչութեանը տակ կանգնուած հասարակաց կրթարաններուն միջոցաւ ազգիս ստացած զարգացմանը և պատուոյն վկայ են յետագայ Սուրբ Հարքը։ ոբանք իրենց առաքելական վարդապետութեամբը մեր Հայրենեաց փառքը հռչակեցին։ և ապագայից օրհնութեանը և անմոռաց յիշատակին արժանի եղան։ Մեծին Անապատ Սամոնասիայ քաղաքին մէջ ուսուցած վարդապետութեան հաճարը արդէն Աբրատայ գաւառներուն հասած էր։ և Վաղարշապատ հռչակաւոր քաղաքը իր ապագայ փառացը նշոյլն պայծառացած ազգէն բացած էր իր հայկակաղ գեղերը հայկազան գիտուները իր ծոցը ընդունելու համար։ Հոն էր որ Անորպ Լուսաւորչայ ստացած Սեղանատան հաստատոյ վրայ Ազգային կրթութեան հիմերը նետուց։ Հոն էր որ Հայրապետի բոլոր գաւառներն կ'ընդունային ուսումնական անձինքը ի կատարումն գիտութեան։ ուսկից ճշմարտութեան լուսով պայծառացած կը սրփռեին իրենց հայրենական երկրին Վաղարշապատէն բղխած շնորհաց առատութիւնը իրենց հայրենակցացն ալ բաշխելու համար։ Հոն էր որ կրօնական և ուսումնական վարժարանին մէջ Մեսրոպ ու Սահակ հայրապետները Սամիկոնեան ցեղին դիւցազունները լուսաւորեցին։ և այն ապագայ նահատակները Վաղարշապատայ սրբութեան ատաստանին մէջ ընդունեցան իրենց մարքերուն օծումը։ Հոն էր որ Հայաստանին նարատուկ վարժարանները բարգաւաքեցան։ և Հայկազանց լեզուին ու գիտութեանց տարածմանը համար իմաստուն դատաբարներ կը պատրաստուէին։ Փայտակերտն նահանգը անխոնջ Սեսրոպին հիմնարկած դպրոցներովը կը զարգանար։ և ուսումնց ծաղկեցուցիչ Հայրապետին հաստատուած Սիւնեաց կրթարանները իրենց յառաջադիմութեան համբաւը կը հռչակէին ազգիս մէջ։ Սիւնեաց Ստեփաննոս իմաստասէրին տեսչութեանը տակ։ Շաշատայ գիւղաքաղաքն ալ իր գպրոցներուն փառքին զարկ չէր ձգացած և ժամակայ բնակչաց գիտութեան ծարաւը յագեցնելու համար իր իմաստութեան ազբիւրները բացած էր։ Սամուելի։ Ամբգինտի։ Գնտիկ վանից և Սեւ լեռան կրթարանները հանգիստ պայծառութեան համբաւը դեռ հայկազանց սրտերուն մէջ կենդանի է։ Եւ Սեղոհ լեռան ամայութեանը մէջ Լուսաւորչայ հանգրստարանին վրայ իմաստասէր Սիմեոնայ տարվոյցացած վարդապետութեան յիշատակը թարգմանչ սրգէս սրտին մէջին ժամանակին հեռաւորութիւնը չի կրցաւ ջնջել։ Դարձուցեք մեզմէ աչքերնիդ անցեալ գարերուն վրայ։ և Հայաստանին ունեցած պայծառութիւնը աչքի անցուցէք։ և ահա այս փայլն բաւական է զմեզ համոզելու թէ առնոյ մեր հայրենիքը ինչպէս այլ և այլ գպրոցներով ուսումնական մեծասանութեամբ զարդարուած էր։ և փիլիսոփայական և աստուածաբանական դիտութիւնները։ և այլ ուրիշ բաներ ուսումնարանները ինչպէս ծաղկած էին։

4. Բայց այսչափ բարիքը մեր հայրենական երկրին շնորհող Ամենակալ։ Մենք ալ ուրիշ ազգաց պէս ժամանակաց անիրաւութիւնքն պիտի յաղթահարուէինք։ և երկաթեայ գարը մեր գեղեցիկ հայրենեացը վրայ ալ պիտի հոլովեր իր գանդաղ շրջանը։ Արդէն ուսումնական գպրոցաց կրծանման վիճակը Պարսկաստանի եկեղեցիներն հռչակուած էր։ և օտար երկիրներն ալ տարածուած ազիտութեան սեմատարազ արգէն սկսած էր պատել Հայաստանին զեղեցիկ երկինքը։ Պարսիկք և Արաբացիք։ Սելջուկեանք և Թաթարք մեր պայծառութիւնը շիջուցանելու երգուած կը կատարէին։ Բայց երբոր թշնամին իր ամբարտաւան բազուկը երկնցնելով կործանած քաղաքներուն և գպրոցներուն վրայ կանգնել կարենար իր անօրէն յաղթութեան սիւները ի նախատինս Հայկայ սերունդին։ ան ատեն էր որ Հայկազանց սրտին բուժուած ազգային ոգին ապագայ վերածնութեան գոյացմանը ան ջանատկներուն տակն էլլալով ժամանակին թեւին հեծած հայրենական աւերանքներուն վրայ կը չոչէր։ մինչև որ դժբաղդութեան դարերուն վրայէն անցնելով եկաւ հանգիստ ներկայ ժամանակիս հայրենեացը վրայ։ և զԶեզ։ ո՛ Հայրենասէր բարեբարք։ և ուսումնասէր Ազգայնք։ որ գիտութեան և ուսմանց մէջ կործանած ազգը վերականգնելու սուրբ գաշինքը հայրենական գպրոցներուն փլատակաց վրայ հաստատեցիք։ զԶեզ կրսեմ։ և Ձեր ազնուական մարքերը նոր աշխատանք մը վառեց բարբաջեց։ Վկայութիւնն է ասիկայ Երկինքի և Երկրի առջեւ։ որ մինչև որ մեր ազգին մէջ այսպիսի սիրտեր կան։ չէ՛ չի պիտի կործանի մեր Հայրենական կրթութիւնը թշնամեաց բռնութիւնը և ժամանակաց անիրաւութիւնը նեղուն պիտի ըլլան Ձեր առատաձեռնութեան և աշխատասիրութեան առջեւ։

5. Մի՞այն թէ Ազգային գպրոցներուն կրթութիւնը հաստատ հիման մը վրայ կանգնելու համար։ դուք Ձեր աչքին շուգիլիք կրծանցնել մեր ճշմարիտ կրօնքին հարիւրաւորութիւնը։ ուսկից որ ազգի մը յառաջադիմութեան և բարօրութեան անապառ աղբիւրները կը ծագին։ Ակնիւ մարքերնուդ աւելի ազնիւ նշանակ մին էր այս Ձեր գործը։ և ազգասէր սիրտերը Ձեզի չի պիտի ժխտեն այս իրաւունքը։ Եւ իրաւ ի՛ դուք ազեղ ճանչցաք թէ Ազգային կրթութեան գաղափարը բարոյականութեան և կրօնքի գաղափարն չի կրնար բաժնուիլ։ Ասոն զի վարաց բարոյական կրթութիւնը։ և որ նոյնն է, կրօնքն է մի միայն ուսումնական կրթութեան հիմը և ոգին։ Աբդալ խորհրդածութիւն մը իմ այս ճշմարտութեանս վրայ ունեցան հանդուրժն Ձեզի ալ հաղորդելու բաւական է։ Կրթութեան բուն իսկ էութիւնը մարդուն բնածին եղող այս ջրա զգածմանց վրայ կը կայանայ։ այսինքն՝ ճշմարտութեան սիրոյն։ միութեան սիրոյն։ պատուոյ և կարգայարգին վրայ։ Արդ՝ կրօնքը բանականութենէն հաղարապատիկ աւելի մեզի ճշմարտութիւնը սիրել ու յարգել կուտայ։ զմեզ սիրոյ և առատաձեռնութեան անարգասէր զոգերոյը մեր նման-եացը հետ կը միացնէ։ մարդս բնութեան սահմանները անէն բարձր վանմութեան մը կը վերացնէ։ և անոր փառաց և պատուոյն ամենէն մեծ գաղափարները կը հաղորդէ։ և վերջապէս գիտութեանց և ուսումնական կրթութեանց մէջ կարգի և կանոնի մեծ յարգ մը ամենուն կը պատուիրէ։ Վասն զի կարգաւորութեան բուն իսկ աղբիւրը նոյն ինքն Աստուածն է։ նոյն ինքն կրօնքն է։ բայց ճշմարիտ Աստուած մը։ ճշմարիտ կրօնք մը։ զոր ինքն Աստուած յայտնած ըլլայ չէ թէ ամբարտաւան մտաց ծնունդը։ Այս ճշմարտութեան վրայ ուրիշ ապացոյցներ մեկդի թողլով։ այս միայն կրնամ թէ վարուց բարոյական դատարարութիւնը և մտաւորական կրթութեանը միաբանութիւնը։ և ասոնց կանոնաւորեալ շափով համաձայնութիւնը ազգային զարգացման հիմնական օրէնքն է։ Եւ բացայայտ կը տեսնեմ որ թէ և կրթութիւնը մեր ազգին յառաջադիմութեանը զօրաւոր մէկ միջոցն է։ այլ այսաստիճանիս բնը միայնակ չի կրնար կենալ։ և չէր կրնար ծառայել մեր հասարակաց օգտին։ եթէ բարոյական կրթութիւնը անոր հետ միացած չ'ըլլար։ և Աստուածային կրօնքը զանի չի կառավարէր։ Քանզի ան ատենը միայն ազգային յառաջադիմութիւնը զօրութիւն կստանայ։ երբ պատնեշաց մէջ կրօնքը կը արթնի։ վասն զի անիկայ կիրքերը կը սանձէ։ զգայարութիւնները կը խաղաղէ և իմաստութեան ատացմանը համար ազատ։ յատակ։ զօրաւոր և անձնուէր մարքեր կը յարգարէ։ որ առանց անոր օգնականութեանը անարդ։ դանդաղ և պզտուր կը ըլլային։

6. Թող ուրիշները հակառակ մտաց վրայ բերան։ մենք որ համոզուած ենք թէ։ ազգի մը վարձանը այս կենացս հանուռտ շրջանին մէջ չ'ամփոփուիր։ պատն ձակարն վրայ Աստուծոյ պատկերը կը փայլի։ և պատին մէջ ազգայ փառաց յոյսը կը տիրէ։ մենք կրնենք թէ առանձնական և թէ հրապարակական դատարարական թիւնեներիս կրօնքին վրայ պիտի հիմնենք։ Ինչու որ Աստուծոյ կամ ազգի և Աստուածային Հաւատքի բղխած կրթութիւնը ազգայն պատանիքը իրենց մատաղ հասակին մէջ զօրացնելով։ անոնց ոգին քաջալերելով մը պիտի վերացնէ ի ձանաչումն և ի սէր ըստ յաւիտենական Բանին։ որ նոյն ինքն է ճշմարտութիւն։ Կատարելութիւն և Սրբութիւն։ Այս ճշմարտութեան առնչն է։ որ կրօնքը կառաջնորդէ խոնարհ մարքերը։ և ամենքիս ալ ցնծութեամբ հոն կը դիմենք։ ուր որ զմեզ կը տանի հաւատով կազդուրեալ պատերնս։ Հոս կուզի սեր ազգային կրթութեան ընտանեաց դարերուն վրայ նայուածք մը նետել։ և Սրբոյ Լուսաւորչայ Հայաստանի մէջ հաստատած Սեղանատան կրօնքին ոգւոյն գէմ մարքաստղ քանի մը հրատարակութեանց հետեւանքներուն ցուցնել։ որ եթէ ուրեմն ատամնասուր թեամբ ճշմարտութեան հաստ ըլլալու կարդութիւն շանին։ գէթ ազգային պատմութեան յիշատակարանները մեր մաշէ մը աչքէ անցնին։ և անանցանելի սրտին թէ մեր հայրենական երկրին ամենէն գիտուն անձինքը՝ Աստուծոյ ուրիշ մտ։ և գիտարան ատենի հաւատարիմներն են։ կարդան մեր ազգային պատանիքներն։ և հոն Պետրոսներուն։ Յոհաննէսներուն։ Եղիշէներուն։ Գնիներուն։ Դիոսկորներուն Շնորհալիներուն։ և Լամբրոնացիներուն բերանէն ի՛ բնէն հեղգման դասատուութիւնը ընդունին։ Կարդան մեր մը։ ու խնամեան որ Հայկազանց երկոյ սակէ դէնդարը Պետրոսեան։ Ներսէսեան և Մխիթարեանն է եղած։ և երբեք ալ Պետրոսեան Աթոռոյն հանձայնութեամբը և հոգեւորութեամբը փոյլած և Մեսրոպեան դարուն ծաղկեցուցիչները միանգամայն Գրիգորեան վարդապետութեանց քարոզիչներն էին։ Վերսկսեան դարուն Սուրբ Հարքը Քրիստոնէութիւնը ու Հայաստանը իր թշնամեաց ձեռքէն ազատելու համար խաչակիրները խրխոյ Հռոմայ Քահանայապետութեան հետ անդադար յարաբերութեանց մէջ էն գտնուած։ ու Մխիթարեան ազգասէր Մխաբանութեան հիմնարկու թիւնը կոմոդիկեայ կը բնութի կեդրոնը Վատիկանն հաստատուած։ և նոյն իսկ Մեսրոպեանը Հռովմայ Պատրիարքութեան մէջ ծնած ու սնած ըլլալը ոչ չի գիտեր։ Պատուական Հանդիսականք։ Թէեթ ոչ վերջնէնց կրնամ հրատարակութիւններս։ Բայց այս սեռակ հրատարակութեանց համար մեր հասարակութեան գիտնականներուն վերնանդարար պահած ընդունելութիւնը պէտք չէ որ ընդմիջեմ։

7. Աւրդ ազգային կրթութիւնը այսպիսի ոգի բազան հիման մը վրայ հաստատուելով։ և իր ընթացքին մէջ Հայկազանց լեզու ու հարատարութեամբ բարգաւաճելով։ ցնծութեամբ սրտի ուսանելի ներկայ դարուս մէջ ուսումնական հիմնարկութեանց ծաղիկը։ զարնք մեր ազգը կանգնէ Լեր աշխատասիրութեան և առատաձեռնութեան անշնչելի յիշատակարանները։ Եւ մինչդեռ փառքն ու պատիւը Ձեր ազիւ ձգուեցք օր ըստ օրէ կը պատեն։ ներեցեք ո՛ Հայրենասէր բարեբարք։ և Ազգային գիտուք։ որ Նախագահական վարժարանս այս ներկայ ամեներն ալ Ձեր ազգային զարգացմանը համար ունեցած փափաքանացը մեկ փոքրիկ ապացոյցը նուիրեն։ Բանք ասուց չջնանին մէջ իրենց ըստ յառաջադիմութեան հանդերձ Ձեր առջեւն պիտի ներկայացնեն։ Բայց սրտերնին աւելի ևս ուռնցնում է։ և իրենց ոգւոյն մէջ բաւական զօրութիւն կը գան ձեռուընին դեպ ի Ձեզ երթնցնելու։ և Ձեզի հետ կրկին և կրկին խոստման պարտաւորութեամբը կատարելու ասկիս ևսև առաւել ևս ազգին պայծառութեանը գործակից ըլլալու։ և Ձեր անկամ ըլլալանը կարժանանալ փոխարէն մը նուիրելու համար։ Դուն ուրեմն։ ո՛ Երանաշնորհ Հովուապետ։ վերցուր մեզ մը Սուրբ բազուկդ։ և այս քառորդ դարուս ներկայ բարեբարաց հետ հաստատած նոր գաշինքը օրհնէ։ Դու քու հիմնադրած այս նախագահական վարդապետանոցիս միաբանները Ռուսմ նստատեղ և Ռուսցիներն։ որ փարժարանս յառաջադիմութեանը և Հայաստանին կրօնական և ուսումնական վերանորոգութեանը զերեցք են նուիրած Ռուս հովանաւորական հոգատարութեանդ տակ։ ու կրօնքի և Ազգայնութեան անբաժին դրօշակները վարդապետանոցիս նորատունկ Մխաբանութեանը ճակատաչափաբաձելու։ և Գրիգորեանիս Մեսրոպեան ազգակից ոգիները իրենց խորհրդաւոր նշան հաստատելու պատիւն են ունեցած։ Դուն օրհնէ։ և քաջալերէ։ Օրհնէ Երանաշնորհ Հովուապետ։ ու բարբ աշխարհս ուռնչ վիպէ անդամ մ'ալ։ թէ երբոր աշխատասիրութեան և առատաձեռնութեան զոգ կը ելլայ կրօնքը։ յառաջադիմութիւնը անվիճելի է։

Կ. Պոլիս Դպրոցական վարժարան
որ ի Պերա։ 15 դեկտեմ։ 1861։

ՄԿ։ Վ։ ԱՐՃԵԱՆ
Ա.ԱՊԷՐՈ ՈՐԲԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ
ՈՐ Ի ՀՈՍՆ։

ԿԱՐԴ

Վենոսինեան դպրոցս Նախագահութեան Վարժարանին.

1. Ճառ Ազգային յառաջադիմութիւնը վրայ։ (Ընտրեալ Ի Ց. Մկրտիչ Վ. Աշճեան)
2. Հայերէն Երգ Դաշնամուրի ձայնակցութեամբ։
3. Կրկին փիլիսոփայական վիճաբանութիւն Հայերէն և Լատիներէն ի վերայ կարելի թէ ան հրաշից փիլիսոփայութեան ապացուցանել։ (Համաստատութիւն վրայ Panthéisme) Քննութիւն Ցրամտութեան (Դասատու Ց. Մկրտիչ վարդապետ Աշճեան։ Վիճաբանող Աշակերտք Յովսեփ Արիկեան։ Կոմիտաս Գարագաշեան։
4. Հայերէն Լեզուի քննութիւն։ Ա. Թարգմանութիւն Հայկայ։ Բ. Հայերէն գրագիտութիւն։ Գ. Քերականութիւն։ (Դասատու Ց. Հ. Գարեգին Վ. Ճիզմէճեան ի Մեծ թարգման Ընտանի Վեհարանի։
5. Գրաստաշիւ Algedre։ (Դասատու Ց. Մկրտիչ Վ. Աշճեան)։
6. Պատմութիւն Հայոց (Դասատու Ց. Գրիգոր Պ. Սամուէլեան)։
7. Արշաւանք Հայկազանց։ Երգ Դաշնամուրի ձայնակցութեամբ։
8. Լատիներէն լեզու։ Կիկերոնի ու Վերգիլիոսի թարգմանութիւն (Դասատու Ց. Սկրտիչ Վ. Աշճեան)։
9. Իտալերէն լեզու։ Երրորդ դաս թարգմանութիւն Պատեհագրաց ու Քերականութիւն։ (Դասատու Ց. Գրիգոր Վ. Սամուէլեան)։
10. Իտալերէն լեզու։ Երկրորդ դաս։ թարգմանութիւն Պատեհագրաց ու Քերականութիւն։ (Դասատու Ց. Գրիգոր Վ. Սամուէլեան)։
11. Իտալերէն առաջին դաս։ Թասոսի թարգմանութիւն։ (Դասատու Ց. Մկրտիչ Վ. Աշճեան)։
12. Աշխարհագրութիւն։ (Դասատու Պ. Յովսեփ Մնացականեան)։
13. Գաղղիերէն Գրագիտութիւն ու Սրբազան Պատմութիւն։ (Դասատու Մելսիս Մծոպէր)
14. Տաճկերէն Լեզու։ Երեք դաս։ Տաճկերէն խօսակցութիւն (Դասատու Խաչատուր Մուհամմէտ Էֆէնտի։
15. Երաժշտական ներգաշնակութիւն Դաշնամուրի և Հարմոնիֆիլիի վրայ։ (Դասատու Մինէոր Ղազէր։
16. Գաղղիերէն խօսակցութիւն։
17. Թուաբանութիւն (Դասատու Պ. Յովսեփ Մնացականեան)
18. Տօմարակալութիւն ու Նամակագրութիւն Գաղղիերէն։ (Դասատու Պ. Յովսեփ Մնացականեան։
19. Պատմութիւն Սրբազան Հայերէն։ (Դասատու Ց. Սահակ Վ. Ճիզմէճեան)
20. Գաղղիերէն Քերականութիւն (Դասատու Պ. Յովսեփ Մնացականեան)
21. Հանգէս միջանաց ու այլ շարադրութեանց աշակերտաց։
22. Պարտիերէն հանդիսական զրոյց։
23. Երգ դասաց Իտալերէն ձայնաւոր ու գոյ-ծիական պարզաբերաշնութեան։
24. Վերջաբանական խօսակցութիւն Հայերէն և Շնորհակալութիւն։

Բաստաճառէս։
Ս. Գ. ԵԶԱՐԵԱՆ

Իրաւմ մէկ Քաղաքաց միութիւնը մեզ զարթուցեալ, քէսալը մեզ հարկ իտէրէք, միւքեաֆիքէ նայել զարան շարիֆատանքն էտամիսի, նէչարմ իմ-արիլ բի մէկիմէտ մուձիպի իզզ իւ էրէֆ, վէ քէնարիէրինէ պրատիր էվգ իւ զայքէթ օլմագ իւզրէ խաս-ոէյնէն տէրձ օլունուր։

ՊԱՐՏԻԶ ԻՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ
Իրմէնիձէ տպիրնձի, վէ Տրամ-խօսութիւնատ իքրնձի, միւքեաֆիքէ,

ՅՈՎՍԵՓ ԱԲԻԿԵԱՆ
Իրմէնիձէ, վէ Էձձէպրատա իքրնձի, վէ Փիլիսոփայութիւնատ տպիրնձի,

ԿՈՄԻՏԱՍ ԳԱՐԱՆԵԱՆ
Փիլիսոփայութիւնատ իքրնձի, վէ Էձձէպրա վէ Թարիխանձատա տպիրնձի,

ՍՏԵՓԱՆ ԱԲԻԿԵԱՆ
Տրամախօսութիւնատ տպիրնձի, վէ Թարիխանձատա իքրնձի,

ԳՐԻԳՈՐ ԳՕՊՈՅԵԱՆ
Իրմէնիձէտէ իքրնձի, վէ Լատին լեզուատ վէ հիբրնատ տպիրնձի,

ՊԵՏՐՈՍ ԳԱԼԱՆԿԱՃԵԱՆ
Իրմէնի քիթապէթիւնատ տպիրնձի, վէ Լատինձէ, վէ Իրմէնի թարիխնատ իքրնձի,

ՌՈՒԲԵՆ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Լատինձէ հիբրատ իքրնձի,

ՊՕՂՈՍ ԳԱՋՐԻԿԵԱՆ
Էկեղեցական երգեցիրատ պիրնձի,

ՄԵԼԳՈՆ ՊԵՕՀՐԻՍՏԱՐԵԱՆ
Իրմէնի քիթապէթիւնատ իքրնձի, վէ Թարիխանձա ուարֆատա պիրնձի,

ՅԱՅՈՐ ՊԵՕՀՐԻՍՏԻՆԵԱՆ
Ռօզրատֆիա, վէ Էկեղեցական երգատ իքրնձի,

ՅՈՎՍԵՓ ՍԱՆՏԱՃԵԱՆ
Իրմէնիձէ ուարֆատա պիրնձի,

Ինչպես հայտնի է, Արարատյան դաշտի Մասիսի գյուղատնտեսական կայանի գիտնականները ամենայն հոգատարությամբ ուսումնասիրում են գյուղատնտեսական բույսերի ցանքերի ոչնչացման հարցերը։ Դրանց մեջ գրեթե բոլոր գյուղերում հանդիպում է ոչնչացման մի տեսակ, որ կոչվում է «ոչ ոքի»։ Ինչպես գիտենք, ոչ ոքի ասելով հասկանում ենք մի խաղ, երբ մրցակցող երկու խաղացողներ ոչ ոքի են խաղում։ Ինչպես ասվեց, գյուղատնտեսական բույսերի ցանքերի

ԱՅՍՕՐՎԱ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ																	
1861	Հունվ.	Փետր.	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստ.	Սեպտ.	Հոկտ.	Նոյեմ.	Դեկտ.	Հունվ.	Փետր.	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս
	18	19	20	21	22	23											
Լեռնային Ղարաբաղ	դրամ	դրամ	դրամ	դրամ	դրամ	դրամ											
Գանձակ																	
Ղազախ																	
Ղարաքիլիսա																	
Ալեքսանդրապոլ																	
Նուխի																	
Շարուր																	
Նախիջևան																	
Սուրմալու																	
Երևան																	
Օրդուբադ																	
Ջուլֆա																	
Մեղրի																	
Ալաշկերտ																	
Դարալագյազ																	
Զանգեզուր																	
Ելիզավետպոլ																	
Թիֆլիս																	
Բորչալու																	
Սանահին																	
Ղազաղ																	
Ղարաղիլիսա																	
Ալեքսանդրապոլ																	
Նուխի																	
Շարուր																	
Նախիջևան																	
Սուրմալու																	
Երևան																	
Օրդուբադ																	
Ջուլֆա																	
Մեղրի																	
Ալաշկերտ																	
Դարալագյազ																	
Զանգեզուր																	
Ելիզավետպոլ																	
Թիֆլիս																	
Բորչալու																	
Սանահին																	
Ղազաղ																	
Ղարաղիլիսա																	